

**RESTORATION OF HISTORICAL MONUMENTS IN
UZBEKISTAN: EXPERIENCE AND APPROACHES**

Soxibova Aziza Umidjon qizi

1st-year Master's Student Program: Restoration of Works of Art and Architectural
Monument Decorations Kamoliddin Behzod National Institute of Painting and Design

Abstract

This article examines the experience and approaches to restoration of historical monuments in Uzbekistan. The paper highlights restoration activities in Samarkand, Bukhara and Khiva, international cooperation with UNESCO, modern restoration technologies and the role of cultural heritage in tourism development.

Keywords

restoration, historical monuments, cultural heritage, Uzbekistan, UNESCO, Samarkand, Bukhara, Khiva

**O‘ZBEKISTON TARIXIY OBIDALARINI RESTAVRATSIYA QILISH:
TAJRIBA VA YONDASHUVLAR**

Soxibova Aziza Umidjon qizi

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti
“San’at asarlari va me’moriy yodgorliklar bezagini ta’irlash” yo‘nalishi
1-bosqich magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistondagi tarixiy obidalarni restavratsiya qilish tajribasi va yondashuvlari tahlil qilinadi. Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlaridagi me’moriy merosni saqlash ishlari, UNESCO bilan hamkorlik, zamonaviy texnologiyalar hamda tarixiy obidalarni asrashning madaniy va iqtisodiy ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar

restavratsiya, tarixiy obidalar, madaniy meros, UNESCO, Samarqand, Buxoro, Xiva

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Kirish

O‘zbekiston qadimiy sivilizatsiyalar beshiklaridan biri hisoblanadi. Mamlakat hududida joylashgan tarixiy obidalar va me‘moriy ansambllar jahon madaniy merosining muhim qismi sifatida e‘tirof etilgan. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi shaharlarda saqlanib qolgan me‘moriy obidalar o‘zining tarixiy va badiiy qiymati bilan alohida ahamiyatga ega. Tarixiy obidalarni restavratsiya qilish ishlari nafaqat ularni saqlab qolish, balki milliy madaniyatni kelajak avlodga yetkazish uchun ham muhim hisoblanadi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda tarixiy yodgorliklarni restavratsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Madaniy meros agentligi va xalqaro tashkilotlar hamkorligida ko‘plab tarixiy obidalar qayta tiklanmoqda. Bu esa mamlakatning turizm salohiyatini oshirish bilan birga, xalqaro miqyosda madaniy merosni targ‘ib qilishga xizmat qilmoqda. Tarixiy obidalarni restavratsiya qilishning nazariy asoslari Restavratsiya — bu tarixiy obidalarni ilmiy asosda qayta tiklash va saqlash jarayonidir. Restavratsiya ishlari obidaning tarixiy qiyofasi va autentikligini saqlagan holda amalga oshirilishi kerak. Xalqaro tajribada restavratsiyaning asosiy tamoyillari sifatida tarixiylik, ilmiylik va minimal aralashuv prinsiplari qayd etilgan. O‘zbekistonda restavratsiya ishlari asosan tarixiy obidalarning asl me‘moriy ko‘rinishini saqlab qolishga qaratilgan. Registon ansambli, Shohi Zinda majmuasi va Go‘ri Amir maqbarasi kabi obidalar muntazam ravishda restavratsiya qilinib kelinmoqda. Ushbu jarayonlarda an‘anaviy ganchkorlik, koshinkorlik va yog‘och o‘ymakorligi san‘atidan keng foydalaniladi. UNESCO tomonidan Samarqand “madaniyatlar chorrahasi” sifatida e‘tirof etilgan. Bu esa shahardagi tarixiy obidalarni xalqaro standartlar asosida saqlash zaruratini yuzaga keltiradi. Restavratsiya jarayonida obidalarning tarixiy qatlamlarini saqlash, original materiallardan foydalanish va ilmiy hujjatlashtirish muhim o‘rin tutadi.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Buxoro va Xivadagi restavratsiya tajribasi Buxoro shahri Markaziy Osiyodagi eng qadimiy shaharlardan biri bo'lib, uning tarixiy markazi UNESCOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan. Buxorodagi Ismoil Somoniy maqbarasi, Minorai Kalon va Mir Arab madrasasi kabi obidalar restavratsiya ishlari orqali bugungi kungacha saqlab qolingan. So'nggi yillarda Buxoroda olib borilgan restavratsiya ishlari xalqaro hamkorlik asosida amalga oshirilmoqda. UNESCO va boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan moliyalashtirilgan loyihalar tarixiy obidalarni konservatsiya qilish va mustahkamlashga qaratilgan. Ayniqsa, tarixiy devoriy naqshlarni saqlash va qadimiy koshinlarni qayta tiklash ishlari katta ahamiyat kasb etmoqda. Xiva shahridagi Ichan-Qal'a majmuasi ham restavratsiya tajribasining yorqin namunasi hisoblanadi. Ushbu hududdagi madrasa, masjid va minoralar ehtiyotkorlik bilan ta'mirlanmoqda. Restavratsiya ishlari davomida mahalliy ustalar tajribasi va milliy an'analar muhim o'rin tutadi. Bu esa tarixiy obidalarning asl qiyofasini saqlab qolishga yordam bermoqda.

Zamonaviy yondashuvlar va muammolar

Bugungi kunda restavratsiya jarayonlarida zamonaviy texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. 3D modellashtirish, lazerli skanerlash va raqamli arxivlashtirish usullari tarixiy obidalarni aniq o'rganish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, muhandislik texnologiyalari yordamida zilzilalarga chidamli konstruksiyalar ishlab chiqilmoqda.

Biroq ayrim hollarda noto'g'ri restavratsiya ishlari tarixiy obidalarning autentikligiga zarar yetkazishi mumkin. Zamonaviy materiallardan ortiqcha foydalanish obidalarning tarixiy qimmatini kamaytiradi. Shu sababli restavratsiya jarayonida xalqaro standartlarga qat'iy rioya qilish zarur.

O'zbekistonda tarixiy obidalarni asrash bilan birga, ularni turizm infratuzilmasiga moslashtirish ham dolzarb masala hisoblanadi. Samarqand va Buxoroda amalga

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

oshirilayotgan keng ko‘lamli rekonstruksiya ishlari sayyohlar oqimining ortishiga xizmat qilmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda tarixiy obidalarni restavratsiya qilish bo‘yicha katta tajriba shakllangan. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlarda olib borilayotgan restavratsiya ishlari milliy madaniy merosni saqlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Kelajakda restavratsiya jarayonlarida innovatsion texnologiyalarni keng qo‘llash, malakali mutaxassislar tayyorlash va xalqaro tajribalarni o‘rganish muhim vazifalardan biri bo‘lib qoladi. Tarixiy obidalarni asrash esa milliy o‘zlikni saqlash va madaniy merosni kelajak avlodga yetkazishning muhim omilidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

UNESCO World Heritage Centre. Samarkand – Crossroad of Cultures.

UNESCO World Heritage Centre. Historic Centre of Bukhara.

UNESCO. Itchan Kala, Khiva.

O‘zbekiston Respublikasi Madaniy meros agentligi materiallari.

Ahmedov A. Markaziy Osiyo me‘morchiligi tarixi. Toshkent, 2020.

Shamsutdinov R. O‘zbekiston tarixiy obidalari. Toshkent, 2019.

